

INOVATIVNOST U KNJIŽNICAMA – PRIMJER PRAKSE KNJIŽNICE I ČITAONICE “FRAN GALOVIĆ” KOPRIVNICA

INNOVATIONS IN LIBRARIES – CASE STUDY OF THE PUBLIC LIBRARY “FRAN GALOVIĆ” KOPRIVNICA

Dijana Sabolović-Krajina

Knjižnica i čitaonica “Fran Galović” Koprivnica

dijana@knjiznica-koprivnica.hr

UDK / UDC 027.3

Izlaganje / Conference paper

Primljeno / Received: 5. 1. 2015.

Sažetak

Stvaranje inovacija temelj je konkurentske prednosti i jedno od mjerila uspjeha podjednako u profitnom i neprofitnom poslovnom okruženju. Koncept učeće organizacije moguća je platforma za stvaranje organizacijske kulture koja potiče kreativnost i inovativnost zaposlenika u suočavanju s izazovima suvremenog društva i neposrednog okruženja. Što je inovativno u suvremenom knjižničarstvu, pokušat će se ilustrirati na primjeru prakse Knjižnice i čitaonice “Fran Galović” Koprivnica, koja je dobitnica nekoliko prestižnih nagrada i priznanja domaće i inozemne stručne javnosti za inovativne knjižnične projekte i programe. Cilj ovog rada je pokušati na temelju njezine prakse ilustrirati što je inovativno u suvremenom knjižničarstvu, odnosno kako inovacije u knjižnicama mogu doprinijeti kvaliteti svakodnevnog života građana i razvoja društva općenito.

U prvom dijelu rada istaknut će se osnovne ideje koncepta upravljanja inovacijama i učeće organizacije kao sredstva u upravljanju turbulentnim promjenama u suvremenom društvu i neposrednom okruženju. U drugom dijelu rada iznijet će se

primjeri inovativnih programa i projekata koprivničke knjižnice koji su nastali kao rezultat promišljanja doprinosa knjižnice u rješavanju društvenih problema i zalaganja da se podupre kvaliteta života u zajednici pod motom "knjižnica je više od knjiga". U zaključnom dijelu rada predložit će se neke od smjernica kojima je cilj da hrvatske knjižnice ubuduće budu prepoznatljivije kao inovativne organizacije koje podržavaju razvoj hrvatskoga društva.

Ključne riječi: inovativnost, učeća organizacija, upravljanje promjenama, knjižnica, Knjižnica i čitaonica "Fran Galović" Koprivnica

Summary

The creating of innovation culture is the basis for a competitive advantage and one of the benchmarks of success both in profit and non-profit business environment. The concept of a learning organization is a possible platform for creating an organizational culture that encourages creativity and innovations of its employees in order to meet the challenges of the modern society and the immediate work environment.

The Public Library "Fran Galović" Koprivnica is the winner of several prestigious domestic and foreign professional awards for innovative library projects and programs. The paper will present the practice in this library, illustrate what is innovative in contemporary librarianship, and how innovations in libraries can contribute to the quality of daily life of the citizens and the development of society in general.

The first part of the paper presents basic ideas and concepts of innovation management and learning organization, emphasizing that they are the tools in the management of turbulent changes in modern society and in the immediate work environment. The second part presents the examples of innovative programs and projects in the Koprivnica public library that have been initiated as a contribution to solving social problems and the commitment to support the better quality of life in the community under the motto "The library is more than books". The concluding part of the paper offers some guidelines with the aim to help Croatian libraries to become recognizable as innovative organizations which support the development of the Croatian society in general.

Keywords: innovation, learning organization, change management, library, The Public Library "Fran Galović" Koprivnica

1. Uvod

Riječ *inovacija* dolazi od latinske riječi *innovatio* i znači “uvođenje novosti u postupku i radu”.¹ Srodni pojam je *invencija* (lat. *inventio*), izumiteljski dar, stvaralačka fantazija, domišljatost.² Inovacija je, dakle, uvođenje nove ideje ili njezine primjene u opću upotrebu, a inventivan je onaj koji je domišljat, sposoban za otkrivanje novih mogućnosti; maštovit, kreativan.³ *Invencija* (domišljatost) prethodi mogućoj inovaciji (korisnoj novini ili novom izumu) kao završnom članu u invencijsko-inovacijskom lancu.⁴

Inovativnost je prisutna u cjelokupnom području ljudske aktivnosti. Uz inovativnost često se spominje i pojam *kreativnost*, sposobnost za stvaralaštvom koja se ispoljava u različitim područjima (u umjetnosti, znanosti, poduzetništvu).⁵

U poduzetničkom poslovnom okruženju, stvaranje inovacija temelj je konkurentske prednosti i jedno od mjerila uspjeha, posebice u suvremenoj globalnoj ekonomiji i nemirnim tržišnim uvjetima. Peter Drucker, najistaknutiji američki stručnjak za pitanja upravljanja poduzećima, prvi je izložio povezanost inovacija i poduzetništva kao sustavno, organizirano znanje i disciplinu. Nova poduzetnička ekonomija, koja prevladava od sedamdesetih godina prošlog stoljeća, temelji se upravo na pretvaranju inovacija iz pametne zamisli u organiziranu djelatnost. Drucker govori o inovaciji kao specifičnom instrumentu poduzetništva, ali i organiziranom, sustavnom i racionalnom poslu.⁶ Navodi sedam izvora svrhovite inovacije: neočekivano, nepodudarnosti, potrebe postupka, industrijske i tržišne strukture, demografska kretanja, promjene u predodžbama i nova znanja.⁷

Inovacije su postupak temeljen na znanju. U inovacijskom postupku razlikuje se “raditi bolje” i “raditi drugačije”. “Raditi bolje u inovacijskom procesu znači raditi ono što se do sada radilo, samo bolje... inovacija ima, ali

¹ Anić, Vladimir; Ivo Goldstein. Rječnik stranih riječi. Zagreb : Novi liber, 1999. Str. 594.

² Isto. Str. 607.

³ Isto.

⁴ Bogovac, Milija. Značaj inovativnosti za ekonomski razvoj [citirano: 2014-12-21]. Dostupno na: http://www.meste.org/konf/Arhiva/Man_2012/pdf/RADOVI/1.%20Bogovac-RAD%20PO%20POZIVU.pdf

⁵ Anić, Vladimir; Ivo Goldstein. Rječnik stranih riječi. Zagreb : Novi liber, 1999. Str. 734.

⁶ Drucker, Peter F. Inovacije i poduzetništvo : praksa i načela. Zagreb : Globus, 1992. Str. 54.

⁷ Isto. Str. 37-105.

unutar zadanih okvira. To je u potpunoj suprotnosti s “raditi drugačije”, kada se pravila i rutine korjenito mijenjaju zbog bitnih tehnoloških, tržišnih ili političkih promjena, pri čemu je proces inoviranja više proces eksperimentiranja i suradnje pod uvjetima visoke neizvjesnosti... poduzeća moraju izgraditi sposobnost upravljanja jednim i drugim”.⁸

Razvijanje inovativne organizacije temelji se na spoznaji da su inovacije “sve više rezultat timskog rada i kreativne kombinacije različitih znanja i perspektiva... Inovacije su u suštini vezane uz učenje, promjene (katkad i drastične), rizik i početna ulaganja koja se vraćaju tek u dugom roku”.⁹ Inovacije su stvar cijele organizacije, a ne samo istraživačkog tima. Ako se želi da poduzeće bude inovativno, treba stvoriti kreativnu klimu, a kreativna se klima stvara kroz organizacijsku kulturu. “Organizacijska kultura je vrlo kompleksan pojam ali svodi se na skup zajedničkih vrijednosti, vjerovanja i podržavanje zajedničkih normi ponašanja”.¹⁰

2. Inovativnost u knjižničarstvu

Inovacije u postupcima rada, novim proizvodima/uslugama i poslovnim modelima prisutne su kroz stoljeća i u knjižničarstvu kao dijelu širega društvenog, tehnološkog i kulturnog okruženja. U knjižnicama, kao i u svim drugim organizacijama, kroz povijest se mogu pratiti mijene u inovacijama – ono što je inovativno u jednom društveno-povijesnom razdoblju, u novim okolnostima postaje anakrono.

Inovativnost je u širem značenju novi pristup radu i načinu na koji se radi, a nova znanja i ideje ne vode same po sebi stvaranju uspješne inovacije. U literaturi o inovacijskim sustavima, izravno se naglašava interaktivan i društveni značaj inovativnosti pa ona obuhvaća i druga područja poput kulture i nevladinog područja (NGO).¹¹ Konkretno, u knjižničarstvu to bi značilo da je uspješna interakcija između knjižnica, korisnika, mikro- i makro-okruženja ključna u transformaciji novog znanja i ideja u korisne usluge i knjižničku ponudu.

⁸ Prester, Jasna. Menadžment inovacija. Zagreb : Sinergija, 2010. Str. 30.

⁹ Isto. Str. 91.

¹⁰ Isto. Str. 96.

¹¹ Radman, Goran. Preduvjet konkurentnosti i održivog razvoja : inovacijski kapaciteti (2) [citirano: 2014-12-11]. Dostupno na: <http://www.inicijativa.com.hr/izdvojeno/preduvjet-konkurentnosti-i-odrzivog-razvoja>

Inovacije u knjižnicama mogu uključivati:¹²

- otkriće nezadovoljenih potreba knjižničnih korisnika;
- uvođenje novih usluga ili prilagođivanje tradicionalnih usluga koje rezultiraju boljim korisničkim iskustvom;
- kreativnu suradnju između knjižnica ili između knjižnice i druge vrste ustanova, što rezultira poboljšanjem usluga za korisnike;
- implementaciju novih tehnologija za poboljšanje i proširenje knjižničnih usluga, kako bi se zadovoljile potrebe korisnika;
- istraživanja o budućnosti knjižnica;
- pilot testiranja nekonvencionalnih ideja i usluga;
- redefiniranje uloga knjižničnog osoblja, kako bi se bolje služilo korisnicima;
- razvijanje postupaka koji potiču organizacijske inovacije;
- uključivanje korisnika knjižnice i ne-korisnika u stvaranje ponude knjižnice na nove i kreativne načine;
- kreativnu knjižničnu poduku i obavezne programe za korisnike;
- pronalaženje novih načina kako bi knjižnične zbirke ili knjižnični prostori bili korisniji.

Uz novi pristup korisničkim skupinama i korisničkim zbirkama, inovacije u knjižnicama danas se propituju i kroz snažan utjecaj informacijsko-komunikacijske tehnologije na knjižnice i društveno okruženje općenito. Povezanost društvenih promjena i inovacija u digitalnom okruženju razmatra se kroz teme kao što su:¹³

- vrednovanje knjižničnih usluga; ocjenjivanje kvalitete i interoperabilnosti digitalnih knjižnica i njihovih usluga;
- vrednovanje utjecaja informacijske tehnologije na knjižnične usluge; tehnološki izazovi s kojima se suočavaju knjižnice, knjižničari i korisnici;
- utjecaj i izazovi društvenih mreža na knjižnične usluge;

¹² Navedeno prema smjernicama uređivačke politike časopisa *The Journal of Library Innovation (JOLI)*, čije je poslanje širenje istraživanja i informacija o inovativnoj praksi u knjižnicama svih tipova. Vidi u: Editorial Policies : Focus and Scope [citirano: 2014-12-11]. Dostupno na: <http://www.libraryinnovation.org/about/editorialPolicies>

¹³ Nevedeno prema pozivu na sudjelovanje na međunarodnu konferenciju LIBRARIES IN THE DIGITAL AGE (LIDA) 2012, Zadar, Croatia, 18 - 22 June 2012 : Themes [citirano: 2014-12-11]. Dostupno na: http://ozk.unizd.hr/lida/2012/theme_one/

- proučavanje raznih skupina knjižničnih korisnika ili mogućih korisnika s obzirom na tehnološku pismenost: znanstvenika, studenata, korisnika različitih naraštaja, djece, starijih osoba, tehnološki nepismenih i drugih;
- konceptualna i praktična transformacija tradicionalnih knjižničnih usluga;
- promjene u javnim i/ili akademskim knjižničnim uslugama; preobrazba usluga na mreži, integracija usluga na društvenim mrežama;
- nove ili transformirane usluge, kao što su informacijska pismenost, pomoć kod zapošljavanja, pružanje pomoći kod pristupa tehnologiji i druge;
- uloga knjižničnih usluga u elektroničkom učenju i učenju na daljinu;
- usluge za korisnike različitih repozitorija znanstvenih podataka i izvješća, povijesnih zapisa ili službene dokumentacije ustanova;
- nove knjižnične vizije i poslanja te njihovi odrazi na nove usluge; odnos prema tradicionalnim knjižničnim poslanjima i vrijednostima;
- rasprava o općim pitanjima: kako ćemo razumjeti nove ili transformirane knjižnične usluge same po sebi i u odnosu na tradicionalne knjižnične usluge i vrijednosti?
- prihvaćanje i otpor prema novim uslugama? Koje su prepreke, izazovi i mogućnosti za značajne inovacije vezane za knjižnične usluge?

Knjižnice pripadaju onim stručnim područjima u kojima se najviše odražavaju tehnološke inovacije te služe kao prenositelji za uključivanje tehnoloških inovacija u svakodnevni život korisnika. Inovativni postupci u knjižnicama sastoje se od sustavnog praćenja promjena i sustavne analize mogućnosti koje i kakve promjene mogu pridonijeti gospodarskom i društvenom poboljšanju. Pri tome se uloga knjižnica i knjižničara proteže izvan granica informacijskih posrednika. Knjižničari trebaju naučiti kako učiti i kako mijenjati sebe i knjižnice, kako se uključiti u inovacijski postupak, predvidjeti i proizvesti inovacije.¹⁴

¹⁴ Katsirikoua, Anthi; Elena Sefertzib Katsirikou. Innovation in the every day life of libraries : Abstract [citirano: 2014-12-11]. Dostupno na: www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0166497

3. Potreba prepoznavanja promjena i kretanja u suvremenom društvu i neposrednom okruženju u kojemu knjižnice djeluju

I na knjižnice se odražavaju opće značajke suvremenoga, informacijskog ili digitalnog doba, a to su globalizacija, informatizacija i umreženost. Na konceptualnoj, strateškoj i praktičnoj razini, knjižnice trebaju zasnivati djelovanje na razumijevanju promjena i kretanja u suvremenom društvu i neposrednom okruženju, kako bi na njih mogle inovativno i kreativno reagirati. Ovo razumijevanje potrebno je ugraditi u upravljanje organizacijom (planiranje, organiziranje, vođenje, upravljanje osobljem, nadzor, unapređenja radnih postupaka) te se sustavno koristiti upravljačkim vještinama kao što su upravljanje promjenama, sustavno rješavanje problema, upravljanje vremenom, učinkoviti sastanci, umreživanje, učinkovito zagovaranje.¹⁵

Suvremeno društvo na prijelazu iz 20. u 21. stoljeće karakterizira složena interakcija društva, gospodarstva, tehnologije i kulture. Glavni trendovi promjene koji čine “naš novi, zbunjujući svijet”,¹⁶ međusobno su povezani i u međusobnom su odnosu. Uz tehnološko restrukturiranje, knjižnice odražavaju i nemirne društvene promjene. Naime, usporedo s tehnološkim razvojem, informatizacijom, strukturalnim i organizacijskim preobrazbama, značajnim za mrežno društvo i informacijsko doba, raste društvena nejednakost, polarizacija i bijeda, kao vjerojatan strukturalni proizvod trendova koji su ugrađeni u informatizirani kapitalizam. Socijalne posljedice informatiziranog kapitalizma činjenica su ne samo nerazvijenih društava, nego i onih najrazvijenijih.¹⁷

Suvremeni tehnološki razvoj označava informatizacija i digitalizacija. Znanje postaje ključni izvor, a cjeloživotno učenje jedan od temeljnih koncepata na kojima počiva nova ekonomija. Neoliberalni se kapitalizam kao prevladavajuća politička i ekonomska doktrina naziva i informatizirani kapitalizam, zbog korištenja informacijsko-komunikacijske tehnologije u ostvarivanju profita.¹⁸ Konzumerizam i potrošačka kultura prevladavajući su životni stil u suvremenom društvu.

¹⁵ Grković. Milan. Upravljačka znanja [citirano: 2014-12-11] / Portal Alfa : portal znanja : nova znanja, vještine i ponašanja. Dostupno na: http://www.portalalfa.com/mambo/index.php?option=com_content&task=view&id=466&Itemid=180

¹⁶ Castells, Manuel. Informatijsko doba : ekonomija, društvo i kultura. Sv. 1 : Uspon umreženog društva. Zagreb : Golden marketing, 2000. Str. 37.

¹⁷ Castells, Manuel. Informatijsko doba : ekonomija, društvo i kultura. Sv. 3 : Kraj tisućljeća. Zagreb : Golden marketing, 2003. Str. 142; 166.

¹⁸ Isto. Sv. 1 : Uspon umreženog društva. Zagreb : Golden marketing, 2000. Str. 16 ; 53 ; 56.

U suočavanju sa stalnim promjenama u širem i užem okruženju, pred knjižnice se često postavljaju pitanja kako preživjeti, kako reagirati na promjene i kakva je budućnost knjižnica?

4. Učeća organizacija

U ekonomiji, u kojoj je znanje ključni proizvodni izvor, a cjeloživotno učenje imperativ (“Učiti se mora na svim razinama i tijekom cijelog života”), koncept učeće organizacije kao sustavan pristup stjecanju znanja jedno je od pomagala koje i knjižnicama može omogućiti snalaženje kako u promjenljivoj i nestabilnoj neposrednoj okolini tako i u turbulentnim društvenim promjenama uopće.

Knjižnici i čitaonici “Fran Galović” Koprivnica upravo je koncept učeće organizacije platforma pomoću koje uzvraća na nestabilnost, nepredvidivost, nesigurnost i nestalnost u okruženju. Učenje je glavni pokretač stvaranja sustavne dodane vrijednosti u organizacijama – intelektualnog kapitala. Polazište ovog usmjerenja leži u činjenici da je upravo ljudski kapital (iskustvo, obrazovanje, vještine, znanje i ideje zaposlenika) čimbenik stabilnosti u nestabilnom okruženju. To usmjerenje na konceptalnoj razini odražava knjižnično poslanje i vizija te vrijednosti organizacije koje između ostaloga ističu važnost “stručnog, kompetentnog i susretljivog knjižničnog osoblja.”¹⁹ Uz osnovne, tradicionalne knjižnične zadaće (nabava, stručna obrada, raspačavanje i davanje na korištenje knjižnične građe u tiskanom, AV i digitalnom formatu), knjižnično djelovanje vođeno je motom “knjižnica je više od knjiga”. U žarištu knjižničnog djelovanja su poticanje čitanja i pismenosti, socijalna uključenost izražena sloganom “knjižnica otvorena svima” te digitalizacija u zaštiti i širokoj dostupnosti zavičajne kulturne baštine kao bitnoj značajki lokalnog identiteta i integriteta u prevladavajućim postupcima globalizacije/glokalizacije.²⁰ Na praktičnoj, organizacijskoj razini upravo su inventivnost i inovacijski postupci sustavan i organiziran način rješavanja problemskih stanja te odgovori na promjene u mikro- i makro-okruženju. Prepreke da se knjižnično poslanje, vizija i vrijednosti ostvare u praksi (spomenimo samo one krunske – stalno

¹⁹ Izvješće o radu Knjižnice i čitaonice “Fran Galović” Koprivnica u 2013. godini [citirano: 2014-12-11]. Koprivnica : Knjižnica i čitaonica “Fran Galović” Koprivnica, 2014. Dostupno na: http://www.knjiznica-koprivnica.hr/knjiznica/dokumenti/Izvjesce_o_radu_Knjiznice_za_2013.pdf

²⁰ Robertson, Roland. *Globalization : Social Theory and Global Culture* (Published in association with Theory, Culture & Society). London : Sage Publications, 1992.

smanjivanje proračunskih sredstava te ograničeni prostorni kapaciteti i manjak osoblja, koji se na razne načine odražavaju na svakodnevno poslovanje), glavni su pokretač proaktivnoga, inovativnog pristupa zaposlenika pri traženju optimalnog rješenja problema i prilagođivanju društvenim preobrazbama.

Osnovne smjernice na kojima počiva učeća organizacija jesu:²¹

- jačanje stručnih i osobnih kompetencija knjižničara;
- poticanje učenja kao sastavnog dijela organizacije;
- kreativno organizacijsko (timsko) učenje;
- proaktivno rješavanje problema (nasuprot pasivnom prihvatanju trenutnog stanja);
- međusobno informiranje i komuniciranje;
- organizacijska kultura: bliski međusobni odnosi, osjećaj zajedništva, briga za druge;
- vodstvo: zajednička vizija, suradnja;
- delegiranje poslova i odgovornosti.

Strategija se dogovara na različitim razinama, odlučivanje je decentralizirano, a prilagodljiva organizacijska kultura potiče poboljšanja i promjene. Bit učeće organizacije je učenje, usavršavanje, prilagodba i promjena svih zaposlenika, kao i stalno učenje svih zaposlenika na svim razinama organizacije, čime se doprinosi razvijanju organizacije kao cjeline. Značajke učeće organizacije su promjene organizacijske strukture, organizacijske kulture i vodstva te svima dostupne informacije. Umjesto tradicionalne vertikalne organizacijske strukture, odlikuje je horizontalna organizacija s vođenjem na temeljima poštovanja i zajedničke vizije. Organizacijska kultura zasniva se na uzajamnom uvažavanju i osjećaju zajedništva.²²

5. U čemu je Knjižnica i čitaonica “Fran Galović” inovativa i kreativna?

Knjižnica i čitaonica “Fran Galović” po veličini fonda i broju zaposlenika pripada među srednje velike narodne knjižnice u Hrvatskoj. Prihvatanje koncepta učeće organizacije kao platforme za inovativan rad omogućilo joj je da bude prepoznata u zemlji i inozemstvu po nekim od svojih rješenja u

²¹ Perkov, Davor. Uspješni pojedinci su cjeloživotni studenti : predavanje. Koprivnica, 3. 10. 2014. [citirano: 2014-12-11]. Dostupno na: http://www.perkov-savjetovanje.hr/USPJESNI_POJEDINCI_SU_CJELOZIVOTNI_STUDENTI_Kc.pdf

²² Isto.

knjižničnom poslovanju te nagrađena nizom nagrada i priznanja. Uz lokalna priznanja,²³ upravo uvid u programe i projekte koji su vrednovani dobivanjem stručnih nagrada i priznanja, uvrštavani u prestižne međunarodne stručne publikacije te stalno birani u jakoj međunarodnoj konkurenciji za predstavljanje na svjetskim kongresima IFLA-e (International Federation of Library Associations), konkretno oslikava što se danas prepoznaje kao inovativan doprinos knjižničarske struke.

Koprivničkoj knjižnici dodijeljene su nagrade i priznanja²⁴ za inovativnost za:

- (i) otvaranje knjižnice potpuno novim korisničkim skupinama – osobama oštećena vida, marginaliziranoj etničkoj zajednici Roma te novim dobnim skupinama (bebama i maloj djeci);
- (ii) nove suradničke odnose i partnerstva s udrugama (Udrugom slijepih, Udrugom Roma) i ustanovama (pedijatrijskim ordinacijama i zdravstvenim stručnjacima u lokalnoj zajednici);
- (iii) popularizaciju novih oblika pismenosti – rane i obiteljske pismenosti; multikulturalne pismenosti; multimedijalne i digitalne pismenosti;
- (iv) nove oblike poduke, tj. multipliciranju ili prenošenju novostečenog znanja i iskustva koprivničkih knjižničara u radu s novim korisničkim skupinama drugima – knjižničarima, stručnjacima drugih profila,

²³ Plaketa Grada Koprivnice Knjižnici i čitaonici “Fran Galović” Koprivnica za izuzetan doprinos na području kulture i provođenju projekata vezanih uz populariziranje knjige, čitanja i pismenosti (2006.) i Zahvalnica Koprivničko-križevačke Županije Knjižnici i čitaonici “Fran Galović” Koprivnica za razvoj Županije na kulturno-obrazovnom području (2009.).

²⁴ Nagrada Zaklade Dr. Ljerka Markić Čučuković za poseban doprinos knjižničarskoj struci u 2009. za izobrazbu knjižničara za rad sa slijepim i slabovidnim osobama i sudjelovanje u međunarodnim programima (2010.); Nagrada EIFL Public Library Innovation Programme (EIFL-PLIP) Innovation Award za program potpore romskoj zajednici pomoću korištenja informacijsko-komunikacijske tehnologije “Jump in the train for a better world” (2013.); Nacionalno priznanje Hrvatskoga knjižničarskog društva “Knjižnica godine” za inovativan, kreativan i kvalitetan rad u 2013. godini; Povelja Društva Naša djeca i Hrvatskog društva za preventivu i socijalnu pedijatriju pod pokroviteljstvom Ureda UNICEF Hrvatska za uzorno provedenu Naj-akciju 2013. “Male knjižnice u pedijatrijskim ordinacijama” (2013.); The 2014 American Library Association (ALA) Presidential Citation for Innovative International Library Projects (2014.) za projekt “In-house library training program supporting Roma people – the power of networking in local community”. U: Izvješće o radu Knjižnice i čitaonice “Fran Galović” Koprivnica u 2013. godini [citirano: 2014-12-11]. Koprivnica : Knjižnica i čitaonica “Fran Galović” Koprivnica, 2014. Dostupno na: http://www.knjiznicakoprivnica.hr/knjiznica/dokumenti/Izvjesce_o_radu_Knjiznice_za_2013.pdf

predstavnicima udruga, lokalne uprave i samouprave pomoću umreživanja;

- (v) korištenje informacijsko-komunikacijske tehnologije za socijalno uključivanje marginalizirane etničke zajednice (Roma).

Pokazatelji inovativnih trendova u knjižničarskoj struci na međunarodnoj razini su i izlaganja na Svjetskom kongresu IFLA-e, među kojima se nalaze i izlaganja o primjerima dobre prakse koprivničke knjižnice sa sljedećim temama: pismenost lokalne zajednice (2000.); knjižnična usluga za slijepu i slabovidnu djecu i mlade (2007.);²⁵ održavanje i daljnji razvoj knjižnične usluge za slijepu i slabovidnu (2009.); zdravstvene informacije kao dio programa neformalnoga cjeloživotnog obrazovanja odraslih u lokalnoj zajednici (2010.); čitanje i pismenost – put prema socijalno uključenoj knjižnici (2011.);²⁶ strategija digitalizacije pristupačna malim lokalnim zajednicama (2012.);²⁷ stalno stručno usavršavanje u službi potpore Romima – moć umreživanja u lokalnoj zajednici (2013.);²⁸ NAPLE Sister Libraries Programme: suradnja narodnih knjižnica u Koprivnici, Hrvatska i Sastamala, Finska (2013.); usluga Osobni knjižničar – poduka korisnika u informacijskoj i knjižničnoj pismenosti (2014.).

Osim toga, koprivnička knjižnica prepoznata je po svojim pionirskim projektima u digitalizaciji zavičajne kulturne baštine.²⁹

Programom “Knjige za bebe”, pionirskim u Hrvatskoj, Knjižnica i čitaonica “Fran Galović” uvrštena je u primjere dobre prakse u Hrvatskoj u Smjernicama za knjižnične usluge za bebe i malu djecu.³⁰ Program uključivanja romske manjine koprivničke knjižnice našao se i u knjizi preporuka za Europ-

²⁵ Sabolović-Krajina, Dijana. Library service for print disabled children and youth in Public Library of Koprivnica – an isolated case or a role model for Croatian public libraries? [citirano: 2014-12-11]. Dostupno na: <http://conference.ifla.org/past-wlic/2011/114-krajina-en.pdf>

²⁶ Sabolović-Krajina, Dijana. Reading and literacy – a way to the social inclusive library [citirano: 2014-12-11]. Dostupno na: <http://conference.ifla.org/past-wlic/2011/114-krajina-en.pdf>

²⁷ Sabolović-Krajina, Dijana. From digitization of local newspapers to the portal of hometown cultural heritage – a step by step digitization strategy available to small communities [citirano: 2014-12-11]. Dostupno na: <http://conference.ifla.org/past-wlic/2012/119-krajina-en.pdf>

²⁸ Sabolović-Krajina, Dijana. In-house library training program supporting Roma people – the power of networking in local community [citirano: 2014-12-11]. Dostupno na: <http://library.ifla.org/96/1/125-krajina-en.pdf>

²⁹ Sabolović-Krajina, Dijana; Maja Gačan. Digital repository Cultural heritage of Koprivnica : an example of local partnership [citirano: 2014-12-11]. Dostupno na: <http://elib.mi.sanu.ac.rs/files/journals/ncd/25/ncd25052.pdf>

³⁰ Smjernice za knjižničnu uslugu za bebe i djecu rane dobi. Zagreb : Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2008. Str. 39-40.

sku komisiju na temu *Kulturna raznolikost i interkulturalni dijalog*.³¹ Knjižnica je uvrštena u vodič *1001 libraries to see before you die*, publikaciju Međunarodne organizacije knjižničnih i informacijskih stručnjaka (IFLA), koja na jednom mjestu daje uvid u primjere najbolje prakse u arhitekturi i programima narodnih knjižnica iz cijeloga svijeta koje svakako treba posjetiti.³²

Ovi primjeri inovacija u uvođenju novih usluga, otvaranju prema novim korisničkim skupinama, kreativnoj suradnji između knjižnice i drugih vrsta ustanova, implementaciji novih tehnologija za poboljšanje i proširenje knjižničnih usluga, kako bi se zadovoljile potrebe korisnika, redefiniranje uloga knjižničnog osoblja, kako bi se bolje služilo korisnicima uključujući i kreativne oblike knjižnične poduke te pronalaženje novih načina kako bi knjižnične zbirke ili knjižnične prostori bili korisniji, ukazuju da knjižnice mogu inovativno koristiti svoju infrastrukturu (prostorne kapacitete i osoblje, zbirke i tehnologiju) za stvaranje novih ili dodatnih rješenja za podizanje kvalitete socijalnog standarda u svakodnevnom životu korisnika te u krajnjoj liniji za utjecanje na pozitivne društvene promjene.

6. Zaključak

Potreba prepoznavanja promjena i kretanja u suvremenom društvu i neposrednom okruženju u kojemu knjižnice djeluju, polazište je ne samo za inventivnost i inovativnost knjižnica, nego i za budućnost opstanka knjižnica u društvu. Ukoliko žele pružati moderne knjižnične usluge svojim zajednicama, hrvatske knjižnice trebaju ubuduće više voditi računa o tri komponente:

1. Novi pristup knjižničnoj publici – uz tradicionalne korisnike, knjižnice se svojim uslugama sve više trebaju otvarati novim korisničkim skupinama, uzimajući u obzir specifičnosti svojih lokalnih zajednica.³³ Pri tome je ključno pitanje: jesu li promijenile zastarjele stručne

³¹ Report on the role of public arts and cultural institutions in the promotion of cultural diversity and intercultural dialogue : European agenda for culture : work plan for culture 2011-2014, January, 2014 [citirano: 2014-12-11]. Dostupno na: http://ec.europa.eu/culture/library/reports/201405-omc-diversity-dialogue_en.pdf

³² *1001 libraries to see before you die* [citirano: 2014-12-11]. Dostupno na: <http://1001libraries.wordpress.com/2014/08/17/name-of-the-library-public-library-fran-galovic-in-koprivnica-croatia/>

³³ Pateman, John; John Vincent. *Public libraries and Social justice*. Farnham, England ; Burlington, USA : Ashgate, 2010. Str. 8-12.

prakse, stavove i ponašanja kako bi preduhitrile smanjivanje finacijskog ulaganja u knjižnice i pad korištenja knjižnica? Koliko hrvatske knjižnice rade na širenju korisničke publike?

2. Razumijevanje strateškog konteksta unutar kojega djeluju i usklađivanje sa strategijama područja koji se suočavaju s najvećim izazovima, a ključni su za ekonomski rast te poboljšanje uvjeta života građana Republike Hrvatske – Strategije obrazovanja, znanosti i tehnologije, Strategije pametne specijalizacije RH, Strategije poticanja inovacija RH 2014.-2020., Strategije modernizacije javne uprave, Strategije borbe protiv siromaštva i socijalne isključenosti, Industrijske strategije RH. Pri tome je ključno pitanje: spominju li se u kojim od ovih nacionalnih strateških dokumenata knjižnice; jesu li u njima prepoznate kao čimbenici razvoja?³⁴
3. Veća prisutnost knjižnica u javnim politikama kao sustavne, organizirane i stalne knjižnične strategije promocije i zagovaranja na svim razinama: lokalnoj, regionalnoj i posebice nacionalnoj razini. Pri tome je ključno pitanje: koliko su knjižnične usluge vidljive u društvu i što učiniti da budu još vidljivije?

Ono što se danas prepoznaje kao inovativno u knjižnicama, doprinos je u rješavanju društvenih problema, zalaganje u podržavanju kvalitete života u neposrednom okruženju i društvu općenito. Moto “knjižnica je više od knjiga” trebao bi biti usmjeravajući kod javnog prepoznavanja knjižnica “s one strane knjiga”,³⁵ odnosno njihove tradicionalne, informacijsko-referalne i posudbene zadaće. Da bi bile prepoznate kao čimbenici razvoja suvremenog društva, potrebna je jača, organiziranija i sustavnija promocija te zagovaranje proaktivne uloge knjižnica u društvu, zasnovana na suvremenim upravljačkim konceptima i platformama.³⁶

³⁴ Isto.

³⁵ Schnapp, Jeffrey T.; Matthew Battles. *The Library Beyond the Book*. Cambridge, Massachusetts ; London, England : Harvard University Press, 2014.

³⁶ Sabolović-Krajina, Dijana. Promocija knjižnice - koristimo li dovoljno pružene šanse [citirano: 2014-12-11]. // 5. okrugli stol Knjižnice i suvremeni menadžment : Tema “Kako i zašto biti vidljiviji i prisutniji”, Rijeka, 22. 3. 2013. Dostupno na: http://www.hkdrustvo.hr/clanovi/alib/datoteke/skupovi/217/File/D_Sabolovic-Krajina.pdf

LITERATURA

- Anić, Vladimir; Ivo Goldstein. Rječnik stranih riječi. Zagreb : Novi liber, 1999.
- Bogavac, Milija. Značaj inovativnosti za ekonomski razvoj [citirano: 2014-12-21]. Dostupno na: http://www.meste.org/konf/Arhiva/Man_2012/pdf/RADOVI/1.%20Bogavac-RAD%20PO%20POZIVU.pdf
- Castells, Manuel. Informacijsko doba : ekonomija, društvo i kultura. Zagreb : Golden marketing, 2000.-2003. Sv.1 : Uspion umreženog društva, 2000.; Sv. 2. : Moć identiteta, 2002.; Sv.3 : Kraj tisućljeća, 2003.
- Drucker, Peter F. Inovacije i poduzetništvo : praksa i načela. Zagreb : Globus, 1992.
- Grković. Milan. Upravljačka znanja [citirano: 2014-12-11] / Portal Alfa : portal znanja : nova znanja, vještine i ponašanja. Dostupno na: http://www.portalalfa.com/mambo/index.php?option=com_content&task=view&id=466&Itemid=180
- Izješće o radu Knjižnice i čitaonice "Fran Galović" Koprivnica u 2013. godini [citirano: 2014-12-11]. Koprivnica : Knjižnica i čitaonica "Fran Galović" Koprivnica, 2014. Dostupno na: http://www.knjiznica-koprivnica.hr/knjiznica/dokumenti/Izvjescje_o_radu_Knjiznice_za_2013.pdf
- Libraries in the Digital Age (LIDA) 2012, Zadar, Croatia, 18 - 22 June 2012 : Themes [citirano: 2014-12-11]. Dostupno na: http://ozk.unizd.hr/lida/2012/theme_one/
- Katsirikoua, Anthi; Elena Sefertzib Katsirikou. Innovation in the every day life of libraries : Abstract [citirano: 2014-12-11]. Dostupno na: www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0166497
- Pateman, John; John Vincent. Public libraries and Social justice. Farnham, England ; Burlington, USA : Ashgate, 2010.
- Perkov, Davor. Uspješni pojedinci su cjeloživotni studenti : predavanje. Koprivnica, 3. 10. 2014. [citirano: 2014-12-11]. Dostupno na: http://www.perkov-savjetovanje.hr/USPJESNI_POJEDINCI_SU_CJELOZIVOTNI_STUDENTI_Kc.pdf
- Prester, Jasna. Menadžment inovacija. Zagreb : Sinergija, 2010.
- Radman, Goran. Preduvjet konkurentnosti i održivog razvoja : inovacijski kapaciteti (2) [citirano: 2014-12-11]. Dostupno na: <http://www.inicijativa.com.hr/izdvojeno/preduvjet-konkurentnosti-i-odrzivog-razvoja>
- Report on the role of public arts and cultural institutions in the promotion of cultural diversity and intercultural dialogue : European agenda for culture : work plan for culture 2011-2014, January, 2014 [citirano: 2014-12-11]. Dostupno na: http://ec.europa.eu/culture/library/reports/201405-omc-diversity-dialogue_en.pdf

Robertson, Roland. *Globalization : Social Theory and Global Culture*. London : Sage Publications, 1992.

Sabolović-Krajina, Dijana. From digitization of local newspapers to the portal of hometown cultural heritage – a step by step digitization strategy available to small communities [citirano: 2014-12-11]. Dostupno na: <http://conference.ifla.org/past-wlic/2012/119-krajina-en.pdf>

Sabolović-Krajina, Dijana. In-house library training program supporting Roma people – the power of networking in local community [citirano: 2014-12-11]. Dostupno na: <http://library.ifla.org/96/1/125-krajina-en.pdf>

Sabolović-Krajina, Dijana. Library service for print disabled children and youth in Public Library of Koprivnica – an isolated case or a role model for Croatian public libraries? [citirano: 2014-12-11]. Dostupno na: <http://conference.ifla.org/past-wlic/2011/114-krajina-en.pdf>

Sabolović-Krajina, Dijana. Promocija knjižnice – koristimo li dovoljno pružene šanse [citirano: 2014-12-11]. // 5. Okrugli stol Knjižnice i suvremeni menadžment : Tema Kako i zašto biti vidljiviji i prisutniji, Rijeka, 22. 3. 2013. Dostupno na: http://www.hkdruštvo.hr/clanovi/alib/datoteke/skupovi/217/File/D_Sabolovic-Krajina.pdf

Sabolović-Krajina, Dijana. Reading and literacy – a way to the social inclusive library [citirano: 2014-12-11]. Dostupno na: <http://conference.ifla.org/past-wlic/2011/114-krajina-en.pdf>

Sabolović-Krajina, Dijana; Maja Gačan. Digital repository Cultural heritage of Koprivnica : an example of local partnership [citirano: 2014-12-11]. Dostupno na: <http://elib.mi.sanu.ac.rs/files/journals/ncd/25/ncd25052.pdf>

Schnapp, Jeffrey T.; Matthew Battles. *The Library Beyond the Book*. Cambridge, Massachusetts ; London, England : Harvard University Press, 2014.

Smjernice za knjižničnu uslugu za bebe i djecu rane dobi. Zagreb : Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2008.

The Journal of Library Innovation (JOLI) : Editorial Policies : Focus and Scope [citirano: 2014-12-11]. Dostupno na: <http://www.libraryinnovation.org/about/editorial-Policies>

(Thousand and one) 1001 libraries to see before you die [citirano: 2014-12-11]. Dostupno na: <http://1001libraries.wordpress.com/2014/08/17/name-of-the-library-public-library-fran-galovic-in-koprivnica-croatia/>

